

Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle  
Asia: HE 300/2022 vp  
StV@eduskunta.fi

## KIRJALLINEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI POTILASASIAVASTAAVISTA JA SOSIAALIASIAVASTAAVISTA SEKÄ VARHAISKASVATUSLAIN 53 §:N MUUTTAMISESTA

Kuluttajaliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoasiasta ja esittää kohteliaimmin seuraavat huomiot:

Hallituksen esityksessä ehdotetaan potilas- ja sosiaaliasiamiesjärjestelmän uudistamista säätämällä uusi laki potilasasiavastaavista ja sosiaaliasiavastaavista. Lakiesityksessä esitetään, että asiavastaavien toiminnan järjestäisivät hyvinvointialueet ja asiavastaavatoiminnalle olisi nimettävä vastuuhenkilö. Nykyisten potilasasiamies ja sosiaaliasiamies nimikkeiden tilalle tulisivat sukupuolineutraalit potilasasiavastaava- ja sosiaaliasiavastaava-nimikkeet, mutta asiavastaavien työtehtävät säilyisivät pääsääntöisesti ennallaan. Lakiesityksessä esitetään myös, että asiavastaavien toiminta olisi järjestettävä erillään sote-palveluiden järjestämiseen ja tuottamiseen liittyvistä tehtävistä. Lisäksi laissa säädettäisiin muun muassa asiavastaavien kelpoisuusehdoista sekä raportointivelvollisuudesta.

**Kuluttajaliitto kannattaa lakiesitystä lämpimästi.** Potilasasiamies ja sosiaaliasiamies ovat keskeisiä potilaiden ja sosiaalihuollon asiakkaiden oikeuksia edistäviä ja turvaavia henkilöitä, mutta nykyinen asiamiesjärjestelmä on jo pitkään tarvinnut uudistamista. **On erinomaista, että laissa pyritään parantamaan asiavastaavien riippumattomuutta sekä palvelun tasalaatuisuutta esimerkiksi koulutusvaatimusten avulla.** Kaikilla potilailla ja sote-asiakkailla tulee olla mahdollisuus päästä tapaamaan asiavastaava kasvotusten ja on tärkeää, että toiminta on resursoitu riittävällä tavalla hyvinvointialueilla.

**Valtakunnallisen ja alueellisen potilaiden ja sote-asiakkaiden oikeuksien edistämistyön tulee jatkua aktiivisena.** Nyt käsiteltävänä olevan lakiesityksen puutteena on, että siinä ei paranneta potilaiden ja asiakkaiden mahdollisuuksia saada kanteluiden tekemiseen avustamisapua asiavastaavilta vaan kanteluissa avustaminen esimerkiksi kirjoitusavun muodossa jää jatkossakin asiavastaavan oman harkinnan ja resurssien varaan. Kantelun tekeminen on sote-palvelunkäyttäjän keskeinen oikeussuojakeino muun muassa silloin, kun hoitoon ei pääse kohtuullisessa ajassa tai potilasturvallisuudessa tapahtuu merkittävä haittatapahtuma, jonka potilas haluaa valvovan viranomaisen tietoon. **Onkin erityisen tärkeää, että potilaiden ja sote-asiakkaiden oikeuksien edistämistyötä jatketaan palvelunkäyttäjien oikeuksien tosiasiallista toteutumista parantamalla.** Huomioitavaa on

myös, että asiavastaaville kertyy paljon potilaan ja asiakkaan oikeuksiin ja turvallisuuteen liittyvää tietoa. Asiavastaavien raportointia tulisi hyödyntää jatkossa aktiivisesti kaikilla hyvinvointialueilla sekä valtakunnallisesti potilas- ja asiakasturvallisuuden edistämistyössä.

Helsingissä 19.1.2023

Kuluttajaliitto ry

Julia Lumijärvi. OTM, HLL  
Juristi (sote)